

Mchele na mboga ya kijani kibichi (Vary amin'anana)

Kuna wanafunzi 25 katika darasa la 12. Walimaliza robo ya pili ya mwaka wa shule. Wanafurahi kidogo wakingojea kipindi cha mitihani.

"Soa, kwanini huwa husemi? Unaona, kila mtu anaongea," alisema mvulana, mwanafunzi mwenzake wa Soa. Hanta, mwanafunzi mwenzake, aliingilia kati na kucheka kwa kushangaza, akimdhihakiki: "Swali lisilo na maana, hajui kuongea Kifaransa, hajui chochote, kwa hivyo hasubutu kuongea, ha ha ha." Wanafunzi wengine wengi ambao walikuwa wageni kwa njia fulani walimdhihakiki Soa, "Ndio maana hakuongea kamwe, aliogopa kujiaibisha." "Ndio maana huwa hasemi Kifaransa lakini kila wakati ni Malagasy tu, sivyo?" Waliongeza wengine ili kuimarisha shambulio la Soa. Daima wana tabia kama hiyo kwa Soa wakati hawajasikia Soa akitumia lugha ya Kifaransa au maneno ya Kifaransa wakati wanajadiliana kwa kasi.

Wakati kipindi cha mtihani wa muhula wa pili kilipofika, lugha ya Malagasy pia ilikuwa sehemu ya mtihani. Lakini wakati huu, mtihani ulikuwa maalum sana kwa sababu wanafunzi wote walipaswa kuandaa mtihani wa Malagasy nyumbani na kuwasilisha hadharani darasani. Soa alifurahi sana kuiandaa, kwani Malagasy ni moja wapo ya vitu anapenda sana kusoma. Swali lilijaribu kuthamini lugha ya Malagasy: "lugha iliyochanganywa, maisha ya kila siku ya vijana wa leo, ni nini kikomo chake?". Wakati huo, wanafunzi wenzake wameaibika kidogo kwa sababu mara nyingi hutumia lugha mchanganyiko. Inaonekana kwamba maswali tayari yamewalaumu na wanasita hata kuandika majibu.

Siku ya kuwasilisha imefika. Moja ya sheria ilikuwa kuongea tu lugha ya Malagasy wakati wa uwasilishaji wa umma. Wale ambao walikaidi lugha ya mtu waliwasilisha mfululizo. Wengine wamesema kuwa "ni vizuri kutumia lugha mchanganyiko" kwa sababu inasaidia kwa ufafanuzi mzuri. Wengine wanasema kwamba lugha ya Malagasy haina njia ya kutafsiri maneno machache. "Ili kitu kisionyeshwe moja kwa moja," waliongeza wengine. "Ishara ya watu wanaoendelea," wanasema wengine. Waliona ni ngumu sana

kuelezea maoni yao katika Malagasy na matumizi yao ya maneno ya Kifaransa kama "donc, quasi, alors, par consequent, c'est pourquoi, je veux dire ..." bado zilisikika vibaya kwa masikio, kwani bado walikuwa wakitoa lugha mchanganyiko kwa wasikilizaji.

Usemi/ uwasilishaji wa Soa ni wa kipekee na hauwezi kulinganishwa wakati zamu yake ilipofika. Alionesha kuwa lugha mchanganyiko ni kama mchele na mboga ya kijani kibichi, inafanya kazi iwe rahisi. Haichukui muda mwingi kutafuta ziada. Huna haja ya muda kuandaa sahani ya kando, rahisi na rahisi kama mchele na mboga ya kijani kibichi. Lakini mtu hawezi kufurahiya au kutofautisha utamu wa mchele na mboga haswa. Ndivyo ilivyo "lugha mchanganyiko". Aliendelea na umilisi wake kamili wa lugha ya Malagasy wakati wa kuzungumza, tunachanganya lugha ya kienyeji na ile ya kikoloni. Kwa upande mmoja inaonekana ni rahisi kutumia, hakuna haja ya kufikiria, tafuta neno lako mwenyewe; matumizi yake hata hufikiriwa kuwa mtindo na ishara ya maendeleo, lakini sivyo wakati mtu anachunguza / anafikiria vizuri. Wale ambao kwa ujumla hutumia lugha iliyochanganyika wanapata shida kujieleza kwa Malagasi tu au Kifaransa. Soa alisisitiza kuwa vijana wengi hawana amri nzuri ya lugha yao ya mama au lugha ya kikoloni, ambayo wanaifikiria bure kama ishara ya maendeleo. Kwa upande mwingine, wanaona Malagasy kama lugha isiyo na maana ambayo haina msamiati wa kutosha kuelezea kitu, na maoni ya mtu hayaeleweki vya kutosha ikiwa mtu anaitumia bila maneno mengine ya kigeni. Lugha ya Malagasy ina maneno mengi tofauti ambayo yanatosha kutoa wazo / maoni yoyote. Kuna hata maneno ambayo yanapatikana tu katika lugha ya Malagasy na haiwezekani kutafsiri kwa lugha za kigeni kama vile: ladanvanana, valintanana, firaisankina, fatidra na mengine mengi. Kwa hivyo, matumizi ya lugha mchanganyiko yana kikomo. Hairuhusiwi kuitumia wakati wa mtihani, au wakati wa mahojiano kwa kazi yoyote katika kampuni yoyote. Mgombea anaombwa kutumia lugha moja, lugha ya mama au Kifaransa.

"Ninapenda lugha yangu," alisema Soa, "na ninathamini na kuitumia kwa sababu ina maneno mengi tajiri. Hiyo haimaanishi sihitaji lugha za kigeni... "

Ndio maana napenda kutumia lugha yangu ya asili kila ninapozungumza. Kama mtu Mashuhuri alivyosema, "Ninathamini lugha yangu na ninajaribu kumiliki lugha ya mtu mwingine." Wakati wa uwasilishaji wake, hakutumia neno hata moja la lugha ya kigeni. Wasikilizaji kwa shukrani waliitikia uwasilishaji wake kwa makofi makubwa.

Matokeo yalipochapishwa, Soa alifurahi sana kwa sababu alipata daraja la juu zaidi katika mtihani wa Malagasy. "Hata wakati mchele ulio na mboga ni tamu, ina ukomo," anatabasamu Soa wakati anasoma kadi ya ripoti. Tangu wakati huo, thamani ya Soa imepanda kwa sababu kila wakati amekuwa kati ya washindi wakati alishiriki mashindano yoyote.

Imeandikwa na RANDRIANOHERY SEDRAMPITIA Nisi, toka Madagascar

Imetafsiriwa na Joel Muhire na Elisee Byelongo Isheloke, 08 Nov. 2021